

НАУКОВІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СТЕРЕОТИПІЗАЦІЇ

Лебідь Н.М

Медіастереотипізація

AGENDA

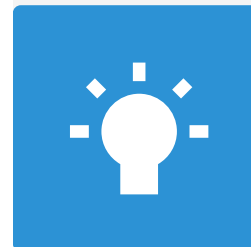
Вступна лекція. Основні питання до обговорення

ПРОБЛЕМА ВИВЧЕННЯ
СТЕРЕОТИПІВ І
СТЕРЕОТИПІЗАЦІЇ

НАУКОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ
ПОНЯТЬ «СТЕРЕОТИП» ТА
«СТЕРЕОТИПІЗАЦІЯ»

ОЗНАКИ СТЕРЕОТИПУ.

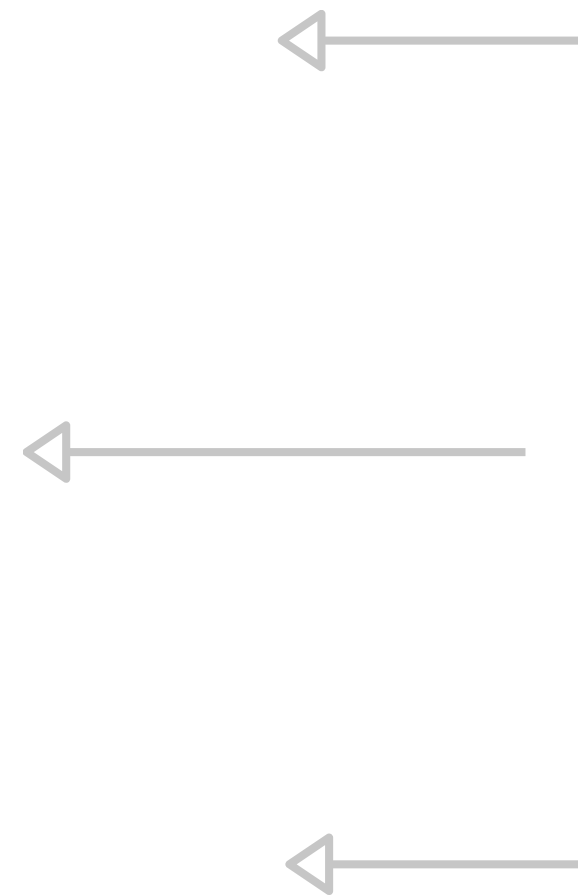
ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ
СТЕРЕОТИПІЗАЦІЇ

Проблема вивчення стереотипів і стереотипізації

вивчення їхнього когнітивного аспекту

вивчення афективного аспекту

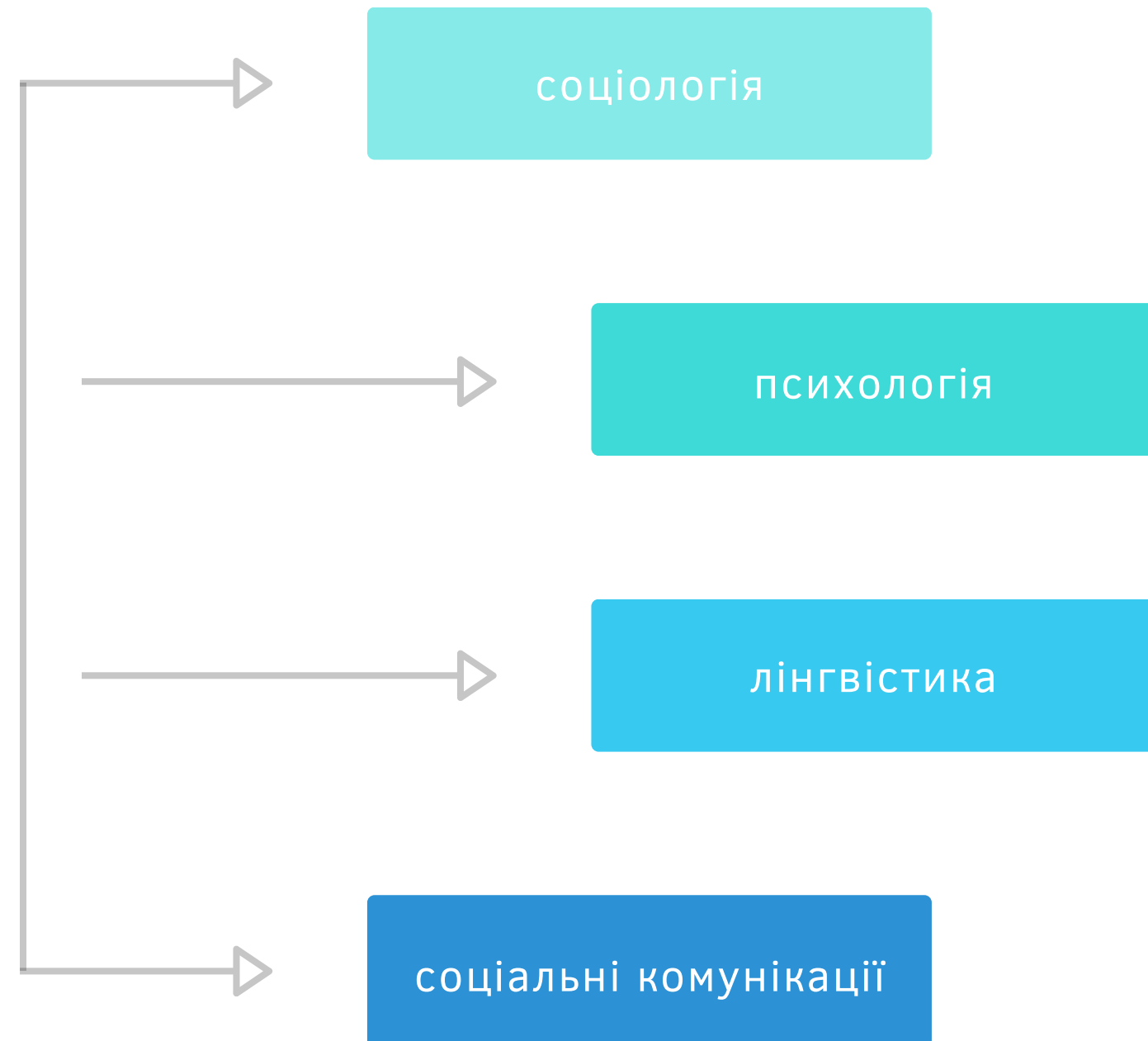
вивчення соціального аспекту

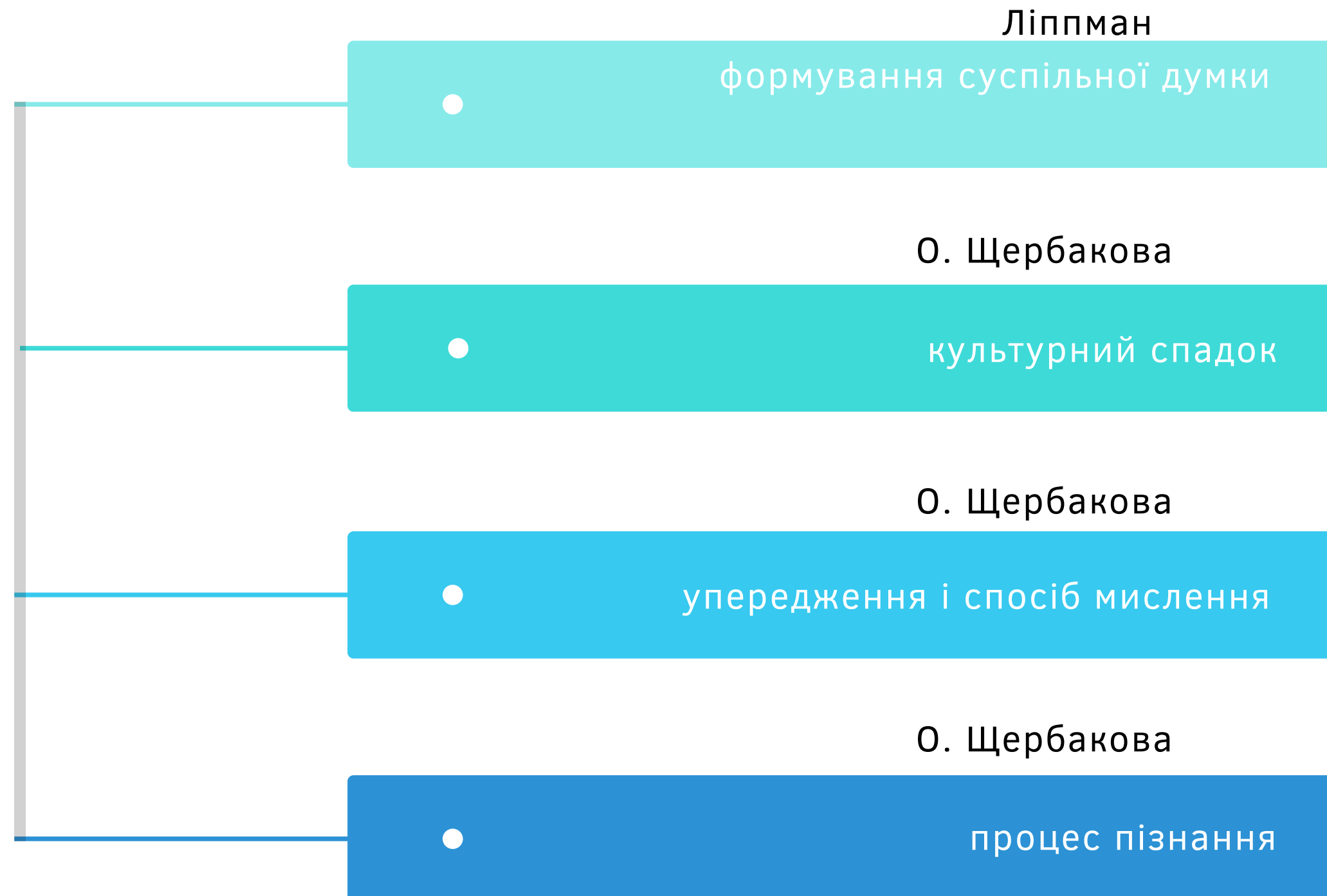
Загалом дослідження
стереотипів і
стереотипізації
відбуваються в трьох
напрямах:

Наукове визначення сутності понять «стереотип» та «стереотипізація»

Дослідження процесу конструювання стереотипів, розробка нових теорій, які відображають сучасні реалії – є проблемою, яка вимагає вирішення, бо в конфліктних ситуаціях необхідно створювати толерантні установлення в суспільстві

підходи до визначення стереотипів

Соціологія і стереотип

пов'язує стереотипи зі сферою норм групової поведінки та здатністю людей узагальнювати та схематизувати навколишню дійсність

- специфічною формою оцінних суджень і уявлень про соціальні об'єкти або явища

- реалізується шляхом відповідних учинків чи діяльних актів суб'єкта

- спосіб групової ідентифікації, продукт цілеспрямованого впливу на раціональні та ірраціональні ділянки розуму людини

- стереотип є структурною частиною свідомості, яка виявляється у формі моральних імперативів, норм, традицій, вірувань, настанов

- стереотип є схематизованою, спрощеною характеристикою соціальних об'єктів чи явищ

- надзвичайно стійким образом або уявленням про певний об'єкт, клас об'єктів чи соціальну групу

ЗА
Т.Ф.СЕМАШКО

Ознаки стереотипу

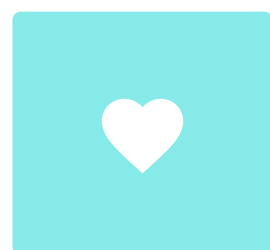
Н.Венжинович та М.Химинець загалом під «стереотипом» розуміють «схематичний, стандартизований образ або уявлення про соціальне явище або об'єкт, зазвичай емоційно забарвлений і стійкий до змін. Він виражає звичне ставлення людини до якого-небудь явища, яке склалося під впливом соціальних умов і попереднього досвіду»

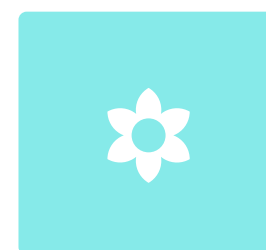
цілісність

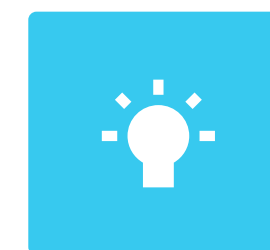
схематичність

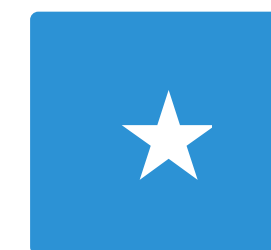
оцінне та ціннісне
забарвлення

символічність

суб'єктивність

образність

Психологія і стереотип

Представники соціально-психологічної парадигми зосереджують свою увагу на психологічних механізмах формування стереотипів, розглядають стереотипи як елемент когнітивного процесу сприйняття

- явища чи речі, які зустрічаються часто, є менш “помітними”

- рідкісні явища чи риси привертають диспропорційно більше уваги, краще запам’ятовуються, створюють ефект більшої присутності

ТЕОРІЯ
“ІЛЮЗОРНОЇ
КОРЕЛЯЦІЇ”

- стереотип є похідним від окремих аспектів соціальної реальності

- вловлюють якусь рису, властиву певній спільноті

ТЕОРІЯ
“РАЦІОНАЛЬНОГО
ЗЕРНА”

Психологія і стереотип

Представники соціально-психологічної парадигми зосереджують свою увагу на психологічних механізмах формування стереотипів, розглядають стереотипи як елемент когнітивного процесу сприйняття

Проте, коли йдеться про чужинця чи чужу групу, то ситуація стає зворотною. Причини позитивної поведінки пояснюються як зовнішні та тимчасові, а негативної поведінки – як внутрішньогрупові й сталі

ТЕОРІЯ “БАЗОВОЇ ПОМИЛКОВОЇ АТРИБУЦІЇ”

- індивіди або групи схильні пояснювати причини власної позитивної поведінки сталими внутрішніми факторами
- причини власної негативної поведінки – зовнішніми тимчасовими факторами

Лінгвістика і стереотип

Стереотип постає перед нами як комунікативна одиниця певного етносу (В. О. Рижков), одиниця мовної картини світу (У. Липман), структура лінгвального комплексу (В. В. Красних), яка здатна здійснювати вплив на свідомість індивідів

Дискусійні питання виникають насамперед на ґрунті мовної та культурної специфіки.

- По-перше, відповідні лінгвістичні одиниці знаходять місце в мові прислів'їв і приказок, анекдотів, ширше – у мові фольклору, що досить важко відобразити як компонент тлумачення. Саме для таких мовних ситуацій та формалізованих уявлень, що не мають певного тлумачення, використовують термін “стереотип” (частіше “культурний стереотип”)

- По-друге, схожість стереотипів із клішованими одиницями простежується на рівні характеристики іншого народу, уявлень однієї нації про культуру іншої: загальні поняття, норми мовного спілкування, поведінки, категорії, мисленнєві аналогії, забобони, моральні норми етикету, традиції, звичаї

соціальні комунікації і стереотип

Стереотип постає перед нами як комунікативна одиниця певного етносу (В. О. Рижков), одиниця мовної картини світу (У. Липман), структура лінгвального комплексу (В. В. Красних), яка здатна здійснювати вплив на свідомість індивідів

Можна виділити два основні напрями у вивченні стереотипу в масових комунікаціях

- прагматичний - вивчає стереотип як спосіб збільшення ефекту для масового й ідеологічного впливу, це може бути пропаганда, реклама і так далі

- соціально-критичний - стереотип досліджується як продукція засобів масової комунікації, в розрізі проблем культури.

На думку Р.О'Хари , стереотип є продовженням масових маніпуляцій свідомістю, а не взаємовпливу двох суб'єктів спілкування. Процес упровадження стереотипів